

УДК 341. 01

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.40.217599>

Т. Р. Короткий, канд. юрид. наук, доцент, завідувач кафедри
Національний авіаційний університет
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства
пр. Любомира Гузара, 1, Київ, 03058, Україна
e-mail: tymur_korotkyi@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-3201-4610

Н. В. Хендель, канд. юрид. наук, доцент
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра міжнародного та європейського права
Фонтанська дорога, 23, Одеса, 65009, Україна
e-mail: n.v.hendel@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3421-3392

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ ЩОДО БОРТЬБИ З НАСЛІДКАМИ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Стаття присвячена правовій основі та напрямам діяльності Міжнародного валютного фонду щодо боротьби з наслідками пандемії COVID-19. Розкрито зобов'язання держав щодо міжнародного співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями задля реалізації права на здоров'я. Висвітлено правові засади діяльності МВФ щодо сприяння реалізації права на здоров'я шляхом боротьби з наслідками пандемії COVID-19. Досліджуються види та форми міжнародного співробітництва МВФ в рамках боротьби з наслідками пандемії COVID-19. Аналізуються зобов'язання держав-членів МВФ для отримання екстреного фінансування та полегшення заборгованості.

Ключові слова: Міжнародний валютний фонд, пандемія COVID-19, право на здоров'я, міжнародне співробітництво, міжнародне співтовариство.

Постановка проблеми. Пандемія COVID-19 самим негативним чином впливає на економіку держав і світову економіку в цілому. Її наслідки є безпрецедентними для усіх сфер життєдіяльності людини, функціонування держав і міжнародних організацій. Пандемія COVID-19 та соціально-економічна криза, яку вона спричинила, негативно впливають на реалізацію Порядку денного сталого розвитку до 2030 року, здійснення міжнародних зобов'язань щодо реалізації права розвитку і захисту прав людини, гендерної рівності, боротьби зі зміною клімату. У деяких державах пандемія загострила гуманітарну кризу, викликану збройними конфліктами. На перший погляд, держави опинилися сам-на-сам, віч-на-віч із пандемією коронавірусу. Проте роль міжнародного співтовариства і міжнародних організацій стала ще більш визначальною. Лише спільними зусиллями, зусиллями людства можна подолати як пандемію COVID-19, так і її наслідки. Міжнародний валютний фонд (далі – МВФ) спрямовує свою діяльність на боротьбу з економічними наслідками пандемії COVID-19, а саме: подолання економічного спаду у зв'язку з епідеміологічними обмеженнями та їх наслідками для економік через пандемію коронавірусу; укріплення потенціалу національних систем охорони здоров'я.

Метою статті є аналіз правової основи та напрямів діяльності Міжнародного валютного фонду щодо боротьби з наслідками пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до п. «і» ст. 1 Статті Угоди Міжнародного валютного фонду 1944 р., одна із цілей організації – «Сприяти розвитку міжнародного співробітництва у валютно-фінансовій сфері в рамках постійного представництва, що забезпечує механізм для консультацій і спільної роботи над міжнародними валютно-фінансовими проблемами». Криза, яку спричинила пандемія COVID-19, спонукає МВФ до

активізації міжнародного співробітництва – застосування найоптимальніших заходів для підтримки та відновлення економік держав і світової економіки в цілому.

Зобов'язання держав щодо міжнародного співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями задля реалізації права на здоров'я встановлено у статті 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., відповідно до якої: «1. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я. 2. Заходи, яких повинні вжити держави-учасниці цього Пакту для повного здійснення цього права, включають ті, які є необхідними для: ... с) запобігання і лікування епідемічних, ендемічних, професійних та інших хвороб і боротьби з ними; d) створення умов, які б забезпечували всім медичну допомогу і медичний догляд у разі хвороби».

Тобто держави повинні вживати відповідні заходи щодо створення умов для реалізації людиною права на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я, включаючи: (1) запобігання поширенню інфекційних хвороб; (2) лікування інфекційних хвороб; (3) боротьбу з поширенням інфекційних хвороб; (4) створення умов для надання медичної допомоги у зв'язку зі спалахом інфекційної хвороби; (5) створення умов для надання медичного догляду у зв'язку зі спалахом інфекційної хвороби.

«Зауваження загального порядку № 14: Право на найвищий досяжний рівень здоров'я (стаття 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права)», ухвалені Комітетом ООН з економічних, соціальних і культурних прав 11 серпня 2000 р., містять положення щодо зобов'язання держав-учасниць Пакту забезпечувати, щоб їх діяльність як членів міжнародних організацій належним чином враховувала право на здоров'я, конкретизуючи, що державам-учасницям, які є членами міжнародних фінансових установ, зокрема Міжнародного валютного фонду, Світового банку і регіональних банків розвитку, слід приділяти більш пильну увагу захисту права на здоров'я **шляхом вчинення впливу на політику кредитування, позикові угоди і міжнародні заходи цих установ** [10]. Створення в державі умов для реалізації права на здоров'я залежить від економічної стабільності в державі, а співпраця з міжнародними фінансовими організаціями може допомогти державам розв'язати проблеми, пов'язані з фінансуванням і реформуванням системи охорони здоров'я. Пандемія COVID-19 мобілізувала співробітництво усіх спеціалізованих установ ООН, міжнародних фінансових установ та інших організацій задля створення системи міжорганізаційного реагування, але й держави повинні «не зачинятися» від глобальної проблеми, а брати участь у глобальному її вирішенні.

МВФ співпрацює з державами-членами, надаючи їм необхідне екстрене фінансування, водночас продовжує боротьбу з корупцією та нецільовим використанням гостро необхідної фінансової підтримки [1]. Дуже часто кошти, виділені державам на подолання наслідків пандемії коронавірусу, через корупцію не використовуються за призначенням. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш зазначає: «Вона [корупція] ще більш згубна під час кризи – як зараз, коли світ переживає пандемію COVID-19» [2]. Актуальність цієї проблеми знайшла своє відображення в діяльності Групи держав Ради Європи по боротьбі з корупцією, яка підготувала керівні принципи попередження корупції в контексті надзвичайної ситуації в галузі охорони здоров'я, викликані пандемією COVID-19 [3]. Голова Групи держав Ради Європи по боротьбі з корупцією Марін Мрчела підкреслює, що спалах епідемії COVID-19 підвищує корупційні ризики, особливо в галузі охорони здоров'я [3]. Після закінчення пандемії COVID-19 МВФ буде продовжувати здійснювати свої зобов'язання щодо вирішення питань, пов'язаних з управлінням і корупційною вразливістю в державах-членах.

У 2018 році МВФ ухвалив Основу для розширення залученості Фонду в роботу з питань управління, яка включає наступні напрями: нагляд у рамках консультацій, програми кредитування, діагностику управління, розвиток потенціалу, дослідження та інформаційну роботу [1]. Екстрене фінансування від МВФ задля подолання наслідків пандемії COVID-19 надається через прямі виплати, з дотриманням принципів прозорості та підзвітності.

Щоб надати екстрене фінансування, МВФ, по-перше, може просити офіційні органи держав-членів в їхніх Листах про наміри брати на себе зобов'язання щодо забезпечення використання екстреної допомоги на найнагальніші цілі, пов'язані з подоланням кризи, яку призвела пандемія COVID-19. По-друге, для отримання екстрено необхідних виплат МВФ може вимагати від держав-членів вчинення певних заходів щодо управління державними фінансами, боротьби з корупцією та відмиванням грошей, без невинуватого зволікання. По-третє, МВФ повинен стежити, щоб стосовно екстрених ресурсів застосовувалася політика оцінки захисних механізмів. Отже, МВФ ухвалює рішення щодо екстреного фінансування на підставі трьох зобов'язань держави-члена: (1) використовувати екстрене фінансування строго за призначенням – лише для подолання кризи, яку призвела пандемія COVID-19; (2) вжити низку певних заходів у боротьбі з корупцією та відмиванням грошей; (3) провадити політику оцінки захисних механізмів під час кризи, пов'язаної з пандемією COVID-19. Такі зобов'язання взяли на себе Афганістан, Болівія, Домініканська Республіка, Киргизька Республіка, Мавританія, Пакистан, Сан-Томе і Принсіпі [1].

13 квітня 2020 р. Виконавча рада МВФ прийняла рішення щодо полегшення заборгованості для 25 держав-членів¹ у рамках переглянутого механізму Трастового фонду для обмеження і подолання наслідків катастроф, який є складовою заходів, ухвалених задля подолання наслідків пандемії COVID-19 [4]. Саме у відповідь на кризу COVID-19 Виконавча рада МВФ ухвалила зміни в діяльності Трастового фонду для обмеження і подолання наслідків катастроф, – зобов'язала Фонд сприяти зменшенню заборгованості найбільш вразливих держав-членів [7]. Завдяки Трастовому фонду МВФ надає гранти для полегшення заборгованості державам з низькими доходами (які відповідають встановленим критеріям) у разі катастрофічних стихійних лих і масштабних надзвичайних ситуацій у галузі охорони здоров'я, наприклад, пандемія COVID-19, з метою обмеження і подолання наслідків наведених ситуацій².

15 квітня 2020 р. Виконавча рада МВФ затвердила створення лінії короткострокової підтримки ліквідності держав-членів з високими економічними показниками для короткострокової підтримки їх платіжного балансу, з метою подальшого зміцнення глобальної системи фінансової безпеки в рамках заходів Фонду в боротьбі з наслідками COVID-19 [5].

МВФ отримав від Міжнародного валютно-фінансового комітету мандат на проведення реформ для посилення антикризових заходів. До Міжнародного валютно-фінансового комітету входять 189 держав-членів МВФ. Міжнародний валютно-фінансовий комітет поставив перед МВФ наступні завдання: (1) розширити доступ до механізмів МВФ з екстреного фінансування, оскільки приблизно 85 держав визнають, що для них воно є важливим джерелом фінансової підтримки; (2) зміцнити потенціал щодо задоволення потреб найбільш вразливих держав-членів; (3) надавати допомогу державам, які зазнають дефіцит іноземної валюти, в тому числі за допомогою лінії для надання короткострокової ліквідності [6].

Ще на початку пандемії, 4 березня 2020 р., Міжнародний валютно-фінансовий комітет зробив заяву стосовно коронавірусу: «189 держав-членів МВФ єдині в своїй готовності вирішувати глобальні проблеми, пов'язані з епідемією коронавірусу (COVID-19)... Весь світ відчуває економічний і фінансовий вплив цієї епідемії, що створює невизначеність і негативно позначається на найближчих перспективах. Ми сповнені рішучості надати необхідну підтримку з метою пом'якшення наслідків, перш за все для найбільш вразливих верств населення та держав. Ми закликали МВФ використовувати всі наявні у нього інструменти фінансування для надання допомоги державам-членам, що мають

¹ Афганістан, Бенін, Буркіна-Фасо, Гаїті, Гамбія, Гвінея, Гвінея-Бісау, Коморські Острови, Ємен, Демократична Республіка Конго, Лівія, Мадагаскар, Малаві, Малі, Мозамбік, Непал, Нігер, Руанда, Сан-Томе і Принсіпі, Соломонові Острови, Сьєрра-Леоне, Таджикистан, Того, Центральноафриканська Республіка, Чад.

² У 2010 році Трастовий фонд для обмеження і подолання наслідків катастроф надав допомогу Гаїті в розмірі приблизно 270 млн доларів США для ліквідації наслідків землетрусу. У 2015 році надано гранти майже на 100 млн доларів США трьом державам, які найбільше постраждали від кризи у галузі охорони здоров'я, викликаної хворобою Ебола – Гвінея, Лівія та Сьєрра-Леоне [7].

потребу. Ми впевнені, що працюючи спільно, ми подолаємо проблеми, які стоять перед нами, і відновимо економічне зростання та загальне процвітання. Основним засобом відновлення економічного зростання та процвітання є міжнародне співробітництво, задля врегулювання якого буде необхідно узгоджувати відповідне регулювання, і роль міжнародного права у цьому процесі лише посилюється» [9]. Глобалізація позитивно вплинула на розвиток світової економіки та торгівлі, після пандемії необхідно буде будувати нову модель економічного розвитку, враховуючи вразливість до криз, які можуть бути викликані пандеміями у майбутньому. Міжнародні фінансові організації повинні каталізувати всі ресурси задля побудови моделі відновлення економічної стабільності після пандемії COVID-19. Втілення цього завдання потребує скоординованого багаторівневого співробітництва на правовій основі.

МВФ виокремив ряд дій, які повинні вчинити держави-члени для боротьби з негативними наслідками поширення пандемії COVID-19: 1) першочерговим пріоритетом в контексті заходів щодо бюджету є забезпечення витрат медичного характеру для захисту здоров'я і благополуччя людей, турботи про хворих і уповільнення поширення пандемії, також забезпечення виробництва медичних товарів, так щоб пропозиція відповідала попиту; 2) вжиття заходів макрофінансової політики; 3) забезпечення достатньої ліквідності для компенсації ризиків фінансової стабільності [8]. Також МВФ може надавати консультації з питань антикризової політики і технічну допомогу державам, чії економіки найбільше постраждали від наслідків пандемії коронавірусу.

Висновки і пропозиції. Отже, МВФ допомагає державам-членам у боротьбі з наслідками пандемії COVID-19 шляхом надання екстреного фінансування, полегшення заборгованості, короткострокової підтримки ліквідності держав-членів, надання консультацій, технічної допомоги. Своєю чергою держави-члени зобов'язані перш за все вживати заходів щодо боротьби з корупцією та відмиванням грошей, використовувати допомогу МВФ строго за призначенням, провадити політику оцінки захисних механізмів під час кризи, пов'язаної з пандемією COVID-19 та ін. Головним завданням міжорганізаційного співробітництва МВФ з ООН, Всесвітньою організацією охорони здоров'я та іншими міжнародними установами є подолання пандемії COVID-19, з урахуванням зобов'язань щодо забезпечення права кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я.

Список використаної літератури

1. How the IMF is Promoting Transparent and Accountable Use of COVID-19 Financial Assistance. URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2020/04/30/how-imf-covid19-financial-help-is-used>.
2. Corruption is the ultimate betrayal of public trust. URL: <https://www.un.org/en/coronavirus/statement-corruption-context-covid-19>.
3. COVID-19 pandemic: GRECO warns of corruption risks. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/covid-19-pandemic-greco-warns-of-corruption-risks>.
4. IMF Executive Board Approves Immediate Debt Relief for 25 Countries. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/04/13/pr20151-imf-executive-board-approves-immediate-debt-relief-for-25-countries><https://www.imf.org/en>.
5. IMF Adds Liquidity Line to Strengthen COVID-19 Response. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/04/15/pr20163-imf-adds-liquidity-line-to-strengthen-covid-19-response>.
6. Remarks by IMF Managing Director Kristalina Georgieva During an Extraordinary Conference Call of G20 Finance Ministers and Central Bank Governors. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/31/pr20124-remarks-md-kristalina-georgieva-conference-call-g20-finance-ministers-central-bank-governors>.
7. IMF Enhances Debt Relief Trust to Enable Support for Eligible Low-Income Countries in the Wake of the COVID-19 Pandemic. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/27/pr20116-imf-enhances-debt-relief-trust-to-enable-support-for-eligible-lic-in-wake-of-covid-19>.
8. IMF Makes Available \$50 Billion to Help Address Coronavirus. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/04/sp030420-imf-makes-available-50-billion-to-help-address-coronavirus>.
9. Statement by the International Monetary and Financial Committee on the Coronavirus. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/04/pr2080-statement-by-the-international-monetary-and-financial-committee-on-the-coronavirus>.
10. CESCR General Comment No. 14: The Right to the Highest Attainable Standard of Health (Art. 12). Adopted at the Twenty-second Session of the Committee on Economic, Social and Cultural Rights, on 11 August 2000 (Contained in Document E/C.12/2000/4). URL: <https://www.refworld.org/pdfid/4538838d0.pdf>.

References

1. How the IMF is Promoting Transparent and Accountable Use of COVID-19 Financial Assistance. URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2020/04/30/how-imf-covid19-financial-help-is-used>.
2. Corruption is the ultimate betrayal of public trust. URL: <https://www.un.org/en/coronavirus/statement-corruption-context-covid-19>.
3. COVID-19 pandemic: GRECO warns of corruption risks. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/covid-19-pandemic-greco-warns-of-corruption-risks>.
4. IMF Executive Board Approves Immediate Debt Relief for 25 Countries. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/04/13/pr20151-imf-executive-board-approves-immediate-debt-relief-for-25-countries><https://www.imf.org/en>.
5. IMF Adds Liquidity Line to Strengthen COVID-19 Response. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/04/15/pr20163-imf-adds-liquidity-line-to-strengthen-covid-19-response>.
6. Remarks by IMF Managing Director Kristalina Georgieva During an Extraordinary Conference Call of G20 Finance Ministers and Central Bank Governors. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/31/pr20124-remarks-md-kristalina-georgieva-conference-call-g20-finance-ministers-central-bank-governors>.
7. IMF Enhances Debt Relief Trust to Enable Support for Eligible Low-Income Countries in the Wake of the COVID-19 Pandemic. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/27/pr20116-imf-enhances-debt-relief-trust-to-enable-support-for-eligible-lic-in-wake-of-covid-19>.
8. IMF Makes Available \$50 Billion to Help Address Coronavirus. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/04/sp030420-imf-makes-available-50-billion-to-help-address-coronavirus>.
9. Statement by the International Monetary and Financial Committee on the Coronavirus. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/03/04/pr2080-statement-by-the-international-monetary-and-financial-committee-on-the-coronavirus>.
10. CESCR General Comment No. 14: The Right to the Highest Attainable Standard of Health (Art. 12). Adopted at the Twenty-second Session of the Committee on Economic, Social and Cultural Rights, on 11 August 2000 (Contained in Document E/C.12/2000/4). URL: <https://www.refworld.org/pdfid/4538838d0.pdf>.

Стаття надійшла 08.11.2020 р.

Т. Р. Короткий, канд. юрид. наук, доцент, заведуючий кафедрой
Национальный авиационный университет
Кафедра международного права и сравнительного правоведения
пр. Любомира Гузара, 1, Киев, 03058, Украина
e-mail: tymur_korotkyi@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-3201-4610

Н. В. Хендель, канд. юрид. наук, доцент
Национальный университет «Одесская юридическая академия»
Кафедра международного и европейского права
Фонтанская дорога, 23, Одесса, 65009, Украина
e-mail: n.v.hendel@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3421-3392

НАПРАВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕЖДУНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДА ПО БОРЬБЕ С ПОСЛЕДСТВИЯМИ ПАНДЕМИИ COVID-19

Резюме

Статья посвящена правовой основе и направлениям деятельности Международного валютного фонда по борьбе с последствиями пандемии COVID-19. Раскрыты обязательства государств касательно международного сотрудничества с международными финансовыми организациями для реализации права на здоровье. Освещены правовые основы деятельности МВФ по содействию реализации права на здоровье путем борьбы с последствиями пандемии COVID-19. Исследуются виды и формы международного сотрудничества МВФ по борьбе с последствиями пандемии COVID-19. Анализируются обязательства государств-членов МВФ для получения экстренного финансирования и облегчения задолженности.

Ключевые слова: Международный валютный фонд, пандемия COVID-19, право на здоровье, международное сотрудничество, международное сообщество.

T. R. Korotkyi, Candidate of Law, Associate Professor, Head of the Department
the National Aviation University, Faculty of International Relations
the Department of International Law and Comparative Jurisprudence
Liubomyra Huzara, 1, Kyiv, 03058, Ukraine
e-mail: tymur_korotkyi@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-3201-4610;

N. V. Hendel, Candidate of Law, Associate Professor
the National University «Odesa Law Academy»
the Department of International and European Law
Fontanska Doroga, 23, Odesa, 65009, Ukraine
e-mail: n.v.hendel@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3421-3392.

DIRECTIONS OF ACTIVITIES OF THE INTERNATIONAL MONETARY FUND TO COMBAT THE CONSEQUENTS OF THE COVID-19 PANDEMIC

Summary

The purpose of the article is to analyse the legal basis and activities of the International Monetary Fund to combat the consequents of the COVID-19 pandemic.

The COVID-19 pandemic has the most negative on the state economy and the world economy as a whole. The pandemic has unprecedented consequents for all spheres of human life and the functioning of the state and international organizations. The COVID-19 pandemic and the socio-economic crisis it has caused have a negative impact on the implementation of the 2030 Agenda for sustainable development, the implementation of international obligations on the right to development, human rights, gender equality and the fight against climate change. The pandemic has exacerbated the humanitarian crisis caused by armed conflict in some countries. It seems that states are facing one-on-one with the coronavirus pandemic. However, the role of the international community and international organizations has become even more decisive. Overcome both the COVID-19 pandemic and its consequences is possible only through the joint efforts of humanity. The International Monetary Fund (IMF) is working to combat the economic fallout from the COVID-19 pandemic, overcome the economic downturn due to epidemiological constraints and their economic impact from the coronavirus pandemic, and strengthen the capacity of national health systems.

Moreover, the IMF assists member states in dealing with the effects of the COVID-19 pandemic by providing emergency financing, debt relief, short-term liquidity support to member countries, counseling and technical assistance. Member States are obliged to take measures to combat corruption and money laundering, not to use IMF assistance for other purposes, to adopt a policy of assessing protection mechanisms during the crisis related to the COVID-19 pandemic, etc. The main goal of the IMF's inter-organizational cooperation with the United Nations, the World Health Organization and others is to overcome the COVID-19 pandemic, taking into account ensuring the right of everyone to the highest attainable standard of physical and mental health.

Keywords: International Monetary Fund, COVID-19 pandemic, right to health, international cooperation, international community.